

اداره دهنه :- آئونه لری بو

نسخه ایله یعنی ۹ نجی جلدک ختامیه

بتمکده اولان آئونه لریمیزک وقت کچیر.

مکسزین آئونه لری یگیلتمه لری رجایلدوز.

# تورک یوردی

ناشری : تورک یوردی

مدیری : آق جوره اوغلی یوسف

۱۳۳۱ صای ۲۶ ۲۰ شباط ۱۳۳۱ میل ۵ جلد ۹ صای ۱۰۴

«تورک یوردی» نځ اکیسکارینی، ایپلک استه بهرک تنقید ایدنلردن ایشیتدیکمز حقل مطالعهلردن بریسی ده یوردک تعلیم و تربیه به متعلق مقالهلری آز احتوا ایتمه کده اولمه سیدر. واقعا ملی بر تربیه به خدمت ایتمک املنده بولنان بر مجموعه نځ تربیوی مقالهله چوق بر ویرمسی اقتضا ایدر. بزممکتهمزده مقدارلری بک آز اولان تربیه متخصصلرینه هرجا ایدرک بو نقصانمک اکلانه معاوت ایتملرینی بر قاچ دفعه رجا ایتمشدک. لکنه آیریمجه تعلیم و تربیه به مخصوص مجموعه لک چیقماستندن طولاییدر، رجاسری اسماف ایدنلر آز اولدی. مقصدمز ملی بر تربیه فایده سنه متوجه اولق اوزره زمانمزه آز چوق تقرر ایدن تعلیم و تربیه اصولارینه و بو اصولاره واصل اولق اینچون کچیریلن ادواره بر علم بجل حصوله کثیره بک صورتده مقاله لر نهرایتمکدی. قارئیمز هر صنف و صنفه منسوب کیمسه لرلدن مرکب اولدیجی جهته تربیه وی مقاله لریمک بالکمز معشک و سربیک مسلکند بولانلره مفید اوله حق کیم متخصصانه و آغیر یاز بایوب، هر کسک آکلا بهرق و صیقله یاهرق او قویه حقی وجهه یازیلدی ده کوزه تدیکمز شرطلردندی.

هرهانکی بر شمه علم ویا صنعتک تاریخی، مقدماتی، و عمومیتله حال حاضر ی بیلنمدهن بالکمز اک مؤخر نظریه لرلدن ویا او نظریه لک تطبیقاتندن ر قایمی اوکره نیلیرسه وقوفس بر محیطده غریب حق کولنج بر «برطر فلیاق» میدان چیقماستنی، حرکات فکریه سنه قضا شاهد اولدیغمز صدوک سنه لده کراتله کوردک، از جمله «ده مولن» نځ تربیوی فکرلرینه بر آراق بعض کنجلمیز بر مذهب تعصبیه باهلا بملشدی. تربیه نظریه لرینه عمومی اطلاعلری اولمایان کنجلمیزک بویه باهلا بملشلی یکه طبیعی ایدی. اک صمیمی وجدی بداع و غلریمزدن بذات «ده مولن» فکرلرینک و «روس» مکتبک یکه موداده بولندی بر رمان تقریباً شوله دیمشده: «بو اصول بر نوع زینتدر، چرزد، بزدها تعلیم و تربیه نځ بویکه خطلرینی بو کون صری و مختار اولان اصولارینی اوکره نوب طبیقه چالیشمالیر. بویه صدوک مودا شیلره صدکره دده. کله بیلیر. ظن ایدرک بویکه مصیبه ر بناء علیه «تورک یوردی» نځ اوروباجه یکی مکتب دینلن مکتبلری، بولرک موجدلرینی، قارئینه طایتمه به چالیشاستندن اوله اوراده معتاد (نورمال) بر اموزج تشکیل ایشدیکی اینچون عادتاً اسکله شهن و فقط زم کوره، هنوزیک اولان مکتبلردن اوتره حاکم اصول وقاعدلردن و بو اصول وقاعدلری بولوت تطبیق ایله به نلردن بحث ایتمه سی ايجاب ایدریدی. بز، آشامیه «بکی تربیه اصوللری» مقاله سنی درج ایدرک بو دوغرو بولدن انحراف ایتمش اولیپورز. انحرافک سبی یکه ساده در: ایستدیکمز طرزده یازان بولمه دی... صدکره شونی ده دوشوندک «اصول جدید» مکتبلریمزه [«اصول جدید» مکتبلری، تعبیری اینچنه قرون وسطائی اصوللری دوام ایتدی من مکاتب و مدارسدن غیر یالمله مکتب و مدرسه لریمزی صوقیورز] علی الاکثر تطبیق اولنان

نظریه‌لری چوقا اسکی اولمسته مقابیل بو یك یکیلرینک عادتاً بر « یانزهر » تأثیرى اجرا ایدوب نافع نمره لر و بره بیلده سوده امکان خارجنده دکادر .  
 م. رحى بکک مقاله لرینى او قویان قارلرینز مطالعه لرى اساسنده ، شو مقدمه موزى خاطرلرندن بیقارماه لیدرلر .

## یکی تربیه اصوللری

آلمانیای (هرمانه لیچ) د (یکی مکتب) ی

فریبدن ترجمه

زمان زمان بیوک فیلسوف و صریسلر ، تدریسده مقصد چوجفه یالکز حاضر لائش معلومات و یرمک دکل ، فقط اونى حیاته حاضر لاق ، اوکادوشونمکی اوکرتمک و سجا یاسنی تربیه ایتمک اولدیغنی اخطار ایدرک مکتب عمومیه به اعتراض ایتدیلر .

انکترمه ده (رهددی) ، بوعتراضلری اساس ایدینه رک ۱۸۸۹ ده بزمکتب آجدی و (یکی مکتب) نامی ویردی . انکترمه ده بومکتبلر چوغالیدی . بونلردن (Bedals) لک قیز و ارککلره مخصوص بیوک لیلی مکتبی اک پارلاقلرندن در . (رهددی) یه تقلیداً فرانسه ده ابک (یکی مکتب) ، ۱۸۹۹ ده (مقولده) روش عنوانیه اجتماعیات علماسندن (ادمونده مولهن) طرفندن کشاد ایدلیدی . آلمانیاده (Land-Ergibungs-Heimo) نامیه ۱۸۹۸ ده (هارتس) انکترنده (هرمان لیچ) طرفندن تأسیس اولندی .

(هرمان لیچ) ، ۲۸ نیسان ۱۸۶۸ ده (روکن) آطه سندم برکویده دنیایه کلدی . عالمه سی زراعت ایله اشتغال ایدوب چفتلکده اقامت ایدرلردی . چوجق طقوز باشنده جوارده بولنان ابتدائی مکتبیه ویرلیدی . اون ایکی باشنده ایکن (Laral-sund) قوله زینه لیلی اوله رق کوندزلیدی . جالاک روحلی اولان بو چوجق ، آقشامه قدر رحله سندم اوطوره میور ، ژیمنازک اسیرجیاتندن شکایت ایدیوردی . مکتب هیئت ، اوکا ، اطاعتسز نظریله باقیوردی . حتی قولز مدیری ، چوقا سرت قاراقتلی اولان بو چوجقک آتیشی مظلوم کوردیکی ابویینه اخبار ایتمشدی .

قلبك عشق و هیجان ایله جاردیدی. بلوغ زماننده، شهره قون و سانیده  
مرشد اوله جق، روحلر و سجهلر تشکیل ایدن بیوک معلملره احتیاج وارد.  
(هرمان) لك دوام ایتدیكى قولز ایسه - دیگر قولزلر کی - حافظه یه مستد  
قوری و مجرد قلد، صرف - لغت یاردیمیه السنه قدیمه مطالعه سی اساسی  
اوزینه استناد ایدیوردی. خواجهلر ایله شاگردان آره سنده کی مناسب،  
صنی وریا کار ایدی. (هرمان)، مکتبی آرزو ایتدیكى کی بولیوردی.

بوصره ده، جوجنی لیلی حیاندن قورتارمق ایچین، بیوک همشیره سی،  
مکتبک بولندی شهره نقل مکان ایلدی. (هرمان)، بو صورتله لیلی لکدن  
قورتارلدی.

\* \*

زیمنازی ا کمال ایتدکدن سکرا (هال) و (یهنا) دارالفنونلرنده اوچ سنه  
الهیات تحصیل ایتدی. فعالیت اجتماعی ده بولنه بیلمک ایچین، الهیاتك بك اویغون  
برواسطه اولدیقه قانع ایدی. برطرفدن (قانت) دیگر طرفدن (کونه) اوکا  
آهنك طبیعت و روحی افشا ایتدی. (لیچ)، الهیات مسئله لرند تورلی معلومات  
ساحی اولمشدی. بونکله برابر هنوز جوق شبهه لری واردی، فلسفه ساحه سی ده  
طولاشمق احتیاجنی حس ایدیوردی. فلسفه ایله اوغراشمق باشلادی.  
الهیاتدن ایلك درجه امتحانی، الله ایتدکدن آلتی آی سکرا (اوکوست قونت)  
اوزینه ترتیب ایلدیكى بر (تهز) ایله (یهنا) دارالفنونك (فلسفه دن دوکتور)  
پایه سی احراز ایلدی.

(لیچ)، عمله، عوام، رنجیر و طلبه ... محفللرینه کیدر کلیردی. عوام  
محافل ایله مناسبتده بولندی زمان الیهات منتسبلرینك دینی مفکوره لرله عوام  
آره سنده درین براوچوروم موجود اولدیغنی ایلك دفعه آکلادی و دینی بر  
مأموریتله ادا ایتک ایستدیكى وظیفه اجتماعی سندن واز کجیدی.  
شمی، یا باهاسنك صنعتی اولان زراعت ایله، یا خود زیمناز و یا دارالفنونلرده  
معلمك ایله مشغول اولمق قالیوردی.

دارالفنون حیاندن، آرقداشلرندن جوغنك علم ایچین بلاعوض دکل،

فقط برصندالیه یا قالمق املیه چالیشه رق علومک قیوسندن ایجری کیره مدکلری کورمشدی. بونک اوزرینه چوققلرک تربیه سی ایله اوغراشمی قرارلاشدیردی. بوسروده اونو کندیسيله مناسباتده بولنان بعض کسه لر تشجیع ایتدیلر.

\*\*\*

(هرمان) ی مریلکه جذب ایدن، بالخاصه، مکتبه کوروب کچیردیکی ونسل حاضرک الآن چکمکده اولدینی اضطرابلر؛ بدن، فکر و اخلاقک صحتیه آقیری اصول تربیه یوزندن کنجلكک صولمقده اولسی ایدی. (هرمان) شویله دیوردی:

«کرك كوچك مكته، كرك دارالفنون طلبه سی ایکن ترصد ایتدم که آلمان کنجلیرنک برخیلیسی، ایچکی، سوء استعمال ویهوده مصارف ایله تهلمکیه طوغری سوروکنمکده در بدن و روح ایچین اک ابتدائی تقیدات بیه یوقدر. حال بوکه بوتقیدات اولقسزین کنجلیر، شهر حیاتنک میل ایتدیردیکی شیلره قارشى طورده مزالر.

برلنده هر سنه بابامک اداره سی آلتده ترتیب اولنان (تعطیل طوبلانیشری) و تحصیل زمانمده کی شخصی تجربه لرم ایله مطمئن اولدم که مخراده ساده برحیات، صباوت و شبابتک تربیه و تکاملنه چوق یارایور. بناء علیه بن، کنجلكک، شهرده آنجق یاریسنی بوله بیلدیکم، بر مسرتی احضار ایتمکه عزم ایتدم. اومسرت که بن اونو، تعطیلار مده یاشامشدم و آرقداشلیکم جوخی، بالخاصه عائله اوجاغندن اوزاق یاشایانلر، اوحیاتندن کلیاً محروم ایدیلر: «طبیعتک کوبکنده صاغلام بر حیات»

(هرمان لیج)، رسمی مکتبلرده خدمت ایتکی هیچ بر زمان آرزو ایتدی. فعالیتی، چرچیوه ایچنه الآن پروغرام حیاتی و امتحانه حاضرانی حقیر کوردی. کندی، بالطبع، مربی اولق ایچین وضع ایدیلن امتحانی کچمش، المانیسا و انبی مکتبلرده چوق مکتبلری طولاشارق آتیده آچه جنی مکتب ایچین تجربه لر طوبلامشدی.

۱۸۹۳ دن اعتباراً (لیچ)، انکلتزده لی (رهددی) ایله طائیشمشدی. (لیچ)،  
(یهنا) ده فضلی عصر دن مدرس (راین) جنابلرینک توصیه سی اوزرینه  
۱۸۹۶ تشرین اولنده انکلتزده کیتدی .

(آبوتسهولم) ده کی (رهددی) نک مکتبنک دیکرانکیز خصوصی مکتبلرندن  
فرق ، یالکیز لاتینجه یه واسپوره حصر مسامی ایدلامسی ایدی. بوراده ده  
عمومی، بالخاصه سجه تشکیلنه تمایل بر تربیه ویریلوردی. درس پروگرامده  
موالید والسنه جاریه یه ده کوچک بریر آیرلمشدی . سپورک یاریسی مرانفوزلق  
وزراعت آلینیوردی . بونلر هم زیمناستیق، هم درسله تطبیقات اولیوردی.  
اوسه درس پروگرامی تجدید ایدیلرک تاریخ و ادبیات درس لرنده صولک  
اصول تدریسه دها زیاده رعایت ایدلدی .

بونلر، (لیچ) ک تخیل ایلدیکی یکی تربیه یه طوغری بر مرحله ایدی .  
(آبوتسهولم) ده قالدینی بر سنه ظرفنده چوق جالیشدی . (آبوتسهولم) .  
مواصلتندن بر قاق هفته صوکرا :

(Emlohistobda, Roman oder Wirklichkeit)

عنوانیله بر کتساب نشر ایلدی . بونده ، انکلتزده کی مکتبه کوردکارینی  
تصویر ایله برابر مستقبل مکتبنه دائر فکر لرینی بارلاق بر صورتده بسط ایتدی.  
درین فکر لرله مشحون اولوب هر کسه نصیب اولیان هنر مکار بر اسلوب ایله  
قلمه آلتان بو کتساب، کنج پداغوغک محنه یه دخوانی آلمان ملته اعلان ایدیوردی.  
(لیچ)، انکلتزده دن (رهددی) نک اک بیوک تقدیرکاری اولدینی حالده  
عودت ایتدی . (مکتب مخیل) . دائر دوشوندکارینک بر جوغنی ، اوراده  
ساحه حقیقته ایصال ایدلمش کوردی : مکتب، اووه نک اورته سنده . معلم  
ایله شا کردلر آره سنده صمیمی بر مودت . زراعت و مرانفوزلق، سجه  
تشکیلنه اعتنا . یکی اصول تربیه سی (لیچ) ابداع ایتامشدی . نته کیم کندی ده  
اعتراف ایدیور :

« تربیه وادیسند بوسبتون یکی دینله جک دستور بولمبور. یکی تربیه نک  
دستورات اساسیه سی، چوق زمان اول، بیوک مربیلر طرفندن اعلان ایدلمشدی.

یا لکیز تشکیلات، انا دستورلرینی تطبیق خصوصلارنده، دائما قابل تجدد، بر قاج  
یکی شی میدان کتیر یله بیلیر. (قومه نیوس)، (روصو)، (فروبه ل)، (پستالوزی)،  
(زالس مان) و (راسکین) چوق زمان اول یکی تربیه نك اساسلرینی قورمشلردی.  
ماضی نك بو بیوک مریبلری، بونکه قالمیه رق، فکرلرینی لیلی مکتبلرده قلماً  
تطبیقه ده موفق اولمشلردی.

وفاتلرندن سوکرا - یکی تربیه حقنده کی فکرلری آمر تربیه مسئوللرنجه  
مجهول اولغله - رسمی و خصوصی مکتبلر اویوک پداغوغلرک ایزلرینی تعقییدن  
جوق اوزاق قالدیلر.

کنج (هرمان) مکتبی تأسیسده انکلتزده کی (آبوتسهولم) مکتبی نمونه  
ایدیمکله برابر (روصو)، (پستالوزی) و (سپنسر) ک لایموت تربیه دستورلرینی ده  
اساس اتخاذا ایتدی.

مکتبی طاله اوجانی کی یایمق، مخراده کنج لره سربست بر فعالیت تأمین  
ایتمک هیچ بر صورتله خارجی تضییق اولمقسزین، سجا یایی تکامل ایتدیرمک  
ایشته بلانی. بو پروژه سنی تحقق ایتدیردی: بو کون یوزلرجه آلمان کنجی،  
(هرمان) ک یکی مکتبلرندن محت، مسرت، فراست و فکر تشبث طویلا مقده درلر.  
(یتیمدی)

م. ر. م.

### تصحیح

کچن ۱۰۳ صاییده کی (سجیه) مقاله سننده صرتیک سهوی اوله رق بر قاج یا کلش  
قالمشدر. قارلریزه اعتذار بیان ایده رک، شویله دوزلتوب اوقوملرینی رجا ایدوز:  
۱۸۱ نجی صحیفه ده مقاله نك باشندن ۱۱ نجی سطرده (قراسرلقدن) سوزی (قراسر-  
لقدن مضطرب بر ماتی)؛

۱۸۲ ده ۹ نجی سطرده (سجای) کله سی (سجایای)؛ عین صحیفه ده ۱۲ نجی سطرده باشندده  
(دود کله) سوزی (دونه کله)؛

کینه عین صحیفه ده ۱۳ نجی سطرده (عنصرلر) سوزنده کی (لر) لزومسز؛

و کینه عین صحیفه ده ۲۱ سطرده (سیرتی) سوزی (سیرتی)؛

۱۸۳ نجی صحیفه ده ۹ نجی سطر (سجیه صاحبی اولقی) دن صکره (ایچون اولاقنلرله  
مالک اولقی) دیلک؛